

Pellervon
taloustutkimus

Lausunto
3.5.2021

Pellervon taloustutkimus PTT:n lausunto sivistysvaliokunnalle

VNS 1/2021 vp Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko

Koulutuspoliittisessa selonteossa on tunnistettu keskeisiä koulutusjärjestelmän muutostekijöitä (esim. väestön muutos, maahanmuutto ja työmarkkinoiden murros) ja kehittämisen osa-alueita. Siinä ei kuitenkaan tule kaikilta osin riittävästi ilmi nostettujen ongelmien mahdollisia syitä, eikä siten ole selvää, miten ehdotetut toimenpiteet ongelmia ratkaisisivat.

Selonteossa tuodaan esille koulutuksen ja tutkimuksen tärkeyttä. Siinä voitaisiin tuoda paremmin esille, että nuorten koulutustason nousu Suomessa on pysähtynyt ja jäänyt jälkeen kansainvälisessä vertailussa (Kalenius 2020). Suomi on myös tippunut tuottavuuden eturintamasta (Tuottavuuslautakunta 2019).

Selonteossa esitetyt tavoitteet ovat kannatettavia, mutta varsinaisia toimenpiteitä on esitetty toistaiseksi vähän. Selonteko toimii kuitenkin hyvänä lähtökohana jatkotyölle (toimenpiteet, toimeenpano ja rahoitustarpeet).

Digitalisaatio

Selonteossa puhutaan paljon digitalisaatiosta ja uudenlaisten alustojen kehittämisestä, jotka voivat auttaa myös esimerkiksi koulutuksen saavutettavuuden turvaamisessa alueellisesti.

On syytä huomioida, että jos käytännössä tarkoitetaan etäopiskelun ja itseopiskelun lisäämistä, niin silloin pitäisi pohtia myös, kuinka siitä huolimatta turvataan tasa-arvoinen saavutettavuus myös läsnäolo-opetukseen kaikkialla Suomessa ja kaikissa ryhmissä. Lisäksi tulisi myös pohtia, kuinka ehkäistään itse- ja etäopiskelun koulutuseroja todennäköisesti kasvattavat vaikutukset (ks. esim. Owlgroup 2021). Itse- ja etäopiskelussa sosiaalisten verkostojen ja perheen (sosioekonomisen) aseman sekä opiskelijoiden itseohjautuvuuden ja asenteiden luomat erot korostuvat.

Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat

Tällä hetkellä oleskelulupaprosessi kestää liian kauan, mikä vaikeuttaa osaan työvoiman saamista ja houkuttelemista maahan, mutta mahdollisesti myös ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden jäämistä maahan heidän valmistuttuaan. Tämä on tunnistettu myös selonteossa.

Tutkimustiedon mukaan todennäköisyys jäädä maahan valmistumisen jälkeen on korkeampi, mikäli henkilöllä on opiskelujen aikaista työkokemusta, perhettä ja sosiaalisia verkostoja Suomessa (Mathies ja Karhunen 2019). Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat tulisi pyrkiä saada houkuteltua jäämään Suomeen, ja eräs sitä edistävä keino voisi olla suomen ja ruotsin kielitaitovaatimusten alentaminen.

Maahanmuuttajataustaisten oppiminen

Selonteossa tunnistetaan maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kantaväestöä heikommat oppimistulokset, jotka selittyvät erityisesti heikommalla sosioekonomisella taustalla ja heikolla kielitaidolla.

Maahanmuuttajien kielitaitoa olisi pystyttävä parantamaan. Esimerkiksi perusopetuksen jälkeinen nivelvaihe on maahanmuuttajataustaisille nuorille haastava, koska kaikkien suomen tai ruotsin kielen taito ei riitä jatko-opiskeluun. Maahanmuuttajataustaisten mahdollisuudet saada opinnoissa tarvitsemaansa tukea vaihtelevat koulutusaloittain ja koulutusjärjestelmän eri tasoilla. (Pirinen 2015.)

Sosioekonomisilla tekijöillä, kuten perheen tulotasolla ja asuinalueella, on havaittu olevan merkitystä maahanmuuttajalasten kouluttautumiseen (Ansala ym. 2020). Vanhempien kotoutumisella on siten merkitystä myös heidän lastensa sosioekonomisen aseman kehitykseen. Erityisesti maahanmuuttajanaisten työllistyminen on heikkoa Suomessa (esim. Busk ym. 2016), ja tätä parantamalla voitaisiin samalla myös vaikuttaa maahanmuuttajalasten kotoutumiseen ja tulevaisuuden näkymiin. Maahanmuuttajaäitien kotoutuminen ja kielen oppiminen lisäisi myös heidän mahdollisuuksiaan tukea lastensa koulutusta. Maahanmuuttajalapset hyötyisivät myös varhaiskasvatukseen osallistumisesta.

Lähteet:

Ansala, L., Hämäläinen, U. ja Sarvimäki, M. (2020). Age at arrival, parents and neighborhoods: understanding the educational attainment of immigrants' children. *Journal of Economic Geography* 20(2): 459–480.

Busk, H., Jauhiainen, S., Kekäläinen, A., Nivalainen, S. ja Tähtinen, T. (2016). Maahanmuuttajat työmarkkinoilla – tutkimus eri vuosina Suomeen muuttaneiden työurista. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 6/2016.

Kalenius, A. (2020). Suomen koulutustaso kansainvälisessä vertailussa. *Talous & Yhteiskunta* 4/2020.

Mathies, C. ja Karhunen, H. (2019). Suomeen valmistumisen jälkeen jääneet tutkinto-opiskelijat tilastojen valossa. Teoksessa Kazi, V., Alitolppa-Niitamo, A. & Kaihovaara, A. (toim.): Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019 - Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.

Owalgroupp (2021). Koronavirusepidemian vaikutukset toisen asteen koulutukseen. Selvitys 16.3.2021. Saatavilla: https://owalgroupp.com/wp-content/uploads/2021/03/Koronan-vaikutukset-toisen-asteen-koulutukseen_1603.pdf (viitattu 3.5. 2021)

Pirinen, T. (toim.) (2015). Maahanmuuttajataustaiset oppijat suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 17:2015.

Tuottavuuslautakunta (2019). Tuottavuuden tila Suomessa: Miksi sen kasvu pysähtyi, käynnistyykö se uudelleen? Valtiovarainministeriön julkaisuja 2019:21.

Lisätietoja:

Henna Busk, 040 164 8136, henna.busk@ptt.fi